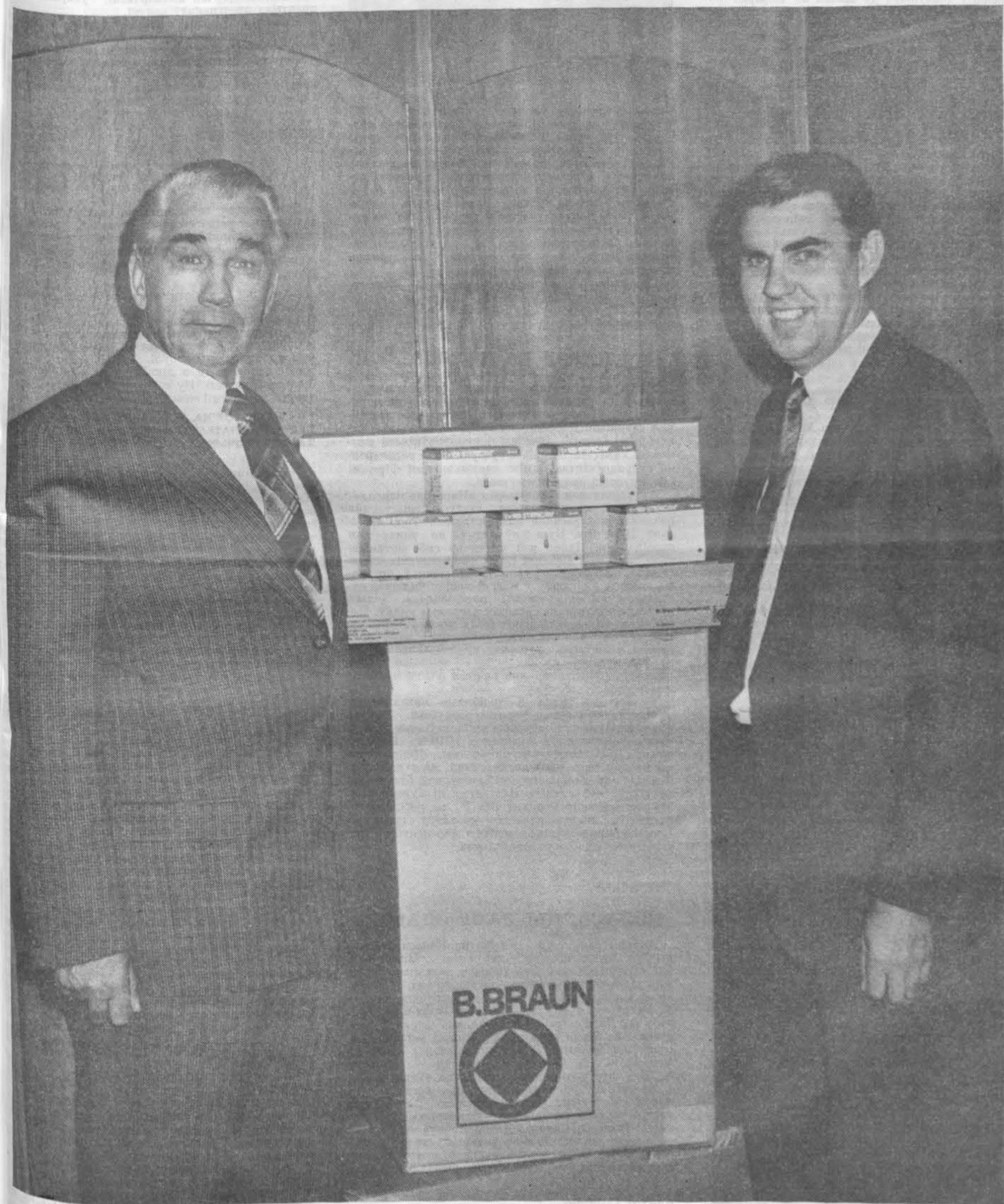

Толас Радзілы

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

№ 44 (2134)
2 лістапада 1989 г.

Беларускае таварыства «Радзіма» было адной з тых арганізацый, якія падпісалі летам гэтага года зварот да суаічыннікаў ва ўсіх кутках свету з заклікам дапамагчы нашай рэспубліцы, нашаму народу ў ліквідацыі вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС. І вось — першая ластаўка: наш зямляк Міхаіл МЕЛЬНІК [на здымку злева] разам з нямецкім пастарам Гансам ОЛЕШАМ у сярэдзіне настрэчніка прывезлі ў Мінск аднаразавыя шпрыцы і медыкаменты. Яны былі перададзены ў Беларускае таварыства «Радзіма» ў пацярпелым раёны Гомельскай і Магілёўскай абласцей. Ці зробіць гэтая першая ластаўка пагоду! Пра гэта — у рэпартажы «Малітва Міхаіла Мельніка» [стар. 4].

СЕСІЯ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

ПРЫНЯТЫ ВАЖНЫЯ РАШЭННІ

12-я сесія Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, якая адбылася 25—27 кастрычніка ў Мінску, як ніколі, была багатая на эмоцыі, палеміку, выяўляла палярныя думкі. Нічога дзіўнага, калі ўлічыць праблемы, якія абмяркоўваліся, і час, які ўсё больш спрыяе публічнасці, дэмакратызацыі нашага жыцця. Пытанні, вынесеныя ў парадак дня сесіі, — аб дзяржаўнай праграме па ліквідацыі вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС і аб змяненні і дапаўненні да закона аб выбарах народных дэпутатаў рэспублікі — выклікалі вострую дыскусію.

Дарэчы скажаць, што Вярхоўнаму Савету Беларускай ССР давялося збірацца двойчы, каб выпрацаваць праграму ліквідацыі вынікаў чарнобыльскай аварыі.

На папярэднія сесіі дэпутаты адхілілі праект, прапанаваны ўрадам, таму што ён прадугледжваў пакінуць на забруджанай тэрыторыі многія вёскі і пасёлкі. Цяпер праграма стала больш канкрэтнай і дэлавой. На яе выкананне за два гады будзе выдаткавана амаль што 17 мільярдаў рублёў з саюзнага бюджэту. Трэба пабудавать новыя пасёлкі, дзе будуць жыць каля 100 тысяч чалавек, адселеных з небяспечнай зоны, выплаціць мільёны рублёў кампенсацыі, наладзіць гаспадарку ў дзесятках калгасаў і саўгасаў, якія там будуць створаны.

Але Беларусі самой не па сіле выканаць усё, намечанае ў праграме. Таму сесія Вярхоўнага Савета БССР перадала яе на зацвярджэнне ў Вярхоўны Савет СССР.

Пасля гарачых спрэчак, грунтоўна аргументаваных і часам толькі эмацыянальных выступленняў сесія прыняла важныя папраўкі да закона аб выбарах народных дэпутатаў Беларускай ССР і папраўкі да Канстытуцыі рэспублікі.

ВІЗІТЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ КНДР У МІНСКУ

У сувязі з 23-м пасаджэннем Міжрадавай камісіі па эканамічных і навукова-тэхнічных пытаннях паміж СССР і КНДР, якая праходзіла ў Маскве, у Мінску пабыла дэлегацыя адказных работнікаў міністэрстваў і ведамстваў Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі на чале з намеснікам прэм'ера Адміністрацыйнага савета КНДР Кім Бок Сін.

Госці былі прыняты Старшынёй Савета Міністраў БССР М. Кавалёвым. У час гутаркі яны азнаёміліся з праблемамі, што стаяць перад працоўнымі рэспублікі ў сувязі з пераходам на новыя формы гаспадарання, развіццём сацыяльнай сферы.

У гутарцы прынялі ўдзел намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР А. Трутнёў і Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол СССР у КНДР Г. Барташэвіч.

Дэлегацыя наведвала Мінскае вытворчае швейнае аб'яднанне імя Крупскай.

ПРЫЖЫУСА ЖЭНЬШЭНЬ

Багаты ўраджай насення абяцае ў гэтым годзе першая ў рэспубліцы прамысловая плантацыя па вырошчванню жэньшэня, створаная пры Мінскай гародніннай фабрыцы. Гэта будзе садзейнічаць больш шырокаму распаўсюджанню далёкаўсходняга караня жыцця на беларускай зямлі.
НА ЗДЫМКУ: жэньшэнявод Ганна МАТЧЭНЯ збірае насенне.

ДНІ НІЖНЯЙ САКСОНІІ

Новым сведчаннем мацнеючага паміж СССР і ФРГ супрацоўніцтва сталі Дні Ніжняй Саксоніі, якія праходзяць у Беларусі. У Мінск прыбыла вялікая група дзеячаў культуры, навукі, тэхнікі з Заходняй Германіі. Яны знаёмяцца з жыццём беларускай сталіцы, выступаюць з лекцыямі ў навуковых установах горада, удзельнічаюць у вечарах дружбы. Мінчанам і гасцям сталіцы прадстаўлена магчымасць пазнаёміцца з работамі графікаў ФРГ на выстаўцы «Тры пакаленні ніжнесаксонскіх мастакоў» у Палацы мастацтва, пабываць на прадстаўленні нямецкага тэатра пантамімы, паслухаць выступленні аркестра школы імя Гётэ з ГанOVERA.

НА ЗДЫМКУ: госці з ФРГ у Мастацкім музеі БССР.

БІЗНЕСМЭНІ З ЗША

НАРОД ДА НАРОДА

Намеснік дырэктара савецкіх праграм амерыканскай няўрадавай арганізацыі «Народ да народа» Кэвін Корбіт сустрэўся ў Мінску з намеснікам старшыні Дзяржплана БССР Г. Бадзеем і некаторымі іншымі адказнымі супрацоўнікамі плановага камітэта. Тэмай іх гутаркі было расшырэнне супрацоўніцтва паміж амерыканскімі фірмамі і беларускімі прадпрыемствамі.

Амерыканская арганізацыя «Народ да народа», нягледзячы на няўрадавы статус, карыстаецца рэальнай падтрымкай адміністрацыі. Так, прэзідэнт ЗША Дж. Буш з'яўляецца яе ганаровым прэзідэнтам. Цяпер яна ўзяла на сябе арганізацыю паездак у Савецкі Саюз амерыканскіх бізнесменаў, палітычных і грамадскіх дзеячаў, праграма знаходжання якіх у нашай краіне ўключае сустрэчы з шырокімі слаямі насельніцтва, у тым ліку прадстаўнікамі савецкіх дзелавых колаў. Нягледзячы на немалы кошт такіх паездак, яны карыстаюцца вялікай папулярнасцю, таму што апрача «чыстага» турызму прадстаўляецца рэальная магчымасць заключыць выгаднае пагадненне ў краіне, якая мае вялікія патэнцыяльныя магчымасці.

Беларусь — адна з найбольш наведваемых амерыканскімі бізнесменамі рэспублік. Напрыклад, нядаўна тут пабыла прадстаўнічая дэлегацыя аракасічнага комплексу ЗША. Першыя пункты сутыкнення ўжо знойдзены. Цяпер разглядаюцца варыянты пагадненняў, якія дазволілі б наладзіць перапрацоўку беларускай бульбы па амерыканскай тэхналогіі ў муку ці бульбу-фры. Маючы адбыцца пераход БССР на рэгіянальны гасразлік, як адзначалася ў ходзе гутаркі ў Дзяржплане, адкрывае новыя перспектывы для ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва.

ПРЭМ'ЕРЫ

КОЛАСАЎЦЫ ЗАПРАШАЮЦЬ

Акадэмічны тэатр імя Якуба Коласа сёлета рыхтуе багата прэм'ер. Адноўленага «Несцерку», які «вытрымлівае» ўжо трэцюю рэдакцыю, пакажа глядачам маладзёжная частка трупы. А. Дольнікаў скончыў працу над «Маскоўскім хорам» Л. Петрушэўскай, у ягоных бліжэйшых планах — твор А. Платонава «Чатырнаццаць чырвоных хцінак». Б. Эрын працуе над першай у краіне п'есаю «Хама» Э. Ажэшкі паводле сваёй інсцэніроўкі; А. Смелякоў паводле «Хронік» У. Шэкспіра падрыхтаваў спектакль «Георгій VI»; І. Баярынчаў распачаў работу над п'есай А. Паповай «Маленькія радасці жывых». У планах тэатра таксама п'еса «Тутэйшыя» Янікі Купалы. Паэт С. Сокалаў-Воюш працуе над п'есай для самых маленькіх наведвальнікаў коласаўскага тэатра. Прэм'ера спектакля паводле гэтай п'есы адбудзецца падчас зімовых школьных канікулаў.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

ГРОДНА. Польская мова загучала на занятках у сярэдняй школе прыгранічнага пасёлка Сапоцкіна паблізу абласнога цэнтру. Вучні пачатковых класаў пачалі вучыцца польскай мове і літаратуры на ўроках, старэйшыя школьнікі — у гуртках і на факультатывах. Неабходныя падручнікі прадставілі педагогам іх польскія і літоўскія калегі.

Вялікая група педагогаў, якія выкладаюць новыя дысцыпліны, гэтым летам пабыла на стажыроўцы ў ПНР.

БАБРУЙСК. З новага года з канвеера фабрыкі № 2 аб'яднання «Бабруйскдрэў» пачне паступаць у продаж новы кухонны гарнітур. Набор для кухні назвалі «Бабруйчанкай». Навасёлы ацэняць яго высокія вартасці. У набор уваходзяць мяккія куток, у бакавінах якога ёсць ёмістасць для смятучых прадуктаў, мыйка з нержавеючай сталі, арыгінальныя табурэты, зашклёныя навісныя шафы і г. д.

БРЭСТ. Па запрашэнню абласной доследнай станцыі тут пабыла група польскіх вучоных-аграрнікаў. На аб'яднаным вучоным саваце яны абмяняліся вопытам работы па інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці, укараненню практыку дасягненняў навукі.

Польскія вучоныя пабылі ў шэрагу гаспадарак Брэсцкага, Камянецкага і Пружанскага раёнаў, дзе азнаёміліся з развіццём эканомікі, сацыяльна-культурнымі пераўтварэннямі на сяле.

Дасягнута пагадненне аб перспектывах абмену вопытам работы беларускіх і польскіх вучоных. Словам, карысць будзе ўзаемная.

ЭКСПРЭС-ІНТЭРВ'Ю

БАСТУЕМ?

Тэма стачак, забастовак на вытворчасці, па здзіўленне ўсіх савецкіх людзей, стала не толькі актуальнай, але апошнім часам проста балючай. Ці ёсць такія здарэнні на Беларусі? Адказвае старшыня Белсаўпрофа Уладзімір ГАНЧАРЫК:

— Ёсць. Але, безумоўна, не ў тых маштабах, як, скажам, у шахцёраў Данбаса ці ў Малдавіі, Прыбалтыцы. У Беларусі мы можам гаварыць пра пэўныя інцыдэнты такога характару на ўзроўні цэхаў, вытворчых участкаў. Апошнія такія падзеі адбыліся ў Нароўлі. Тут вылучаліся патрабаванні, звязаныя з ліквідацыяй вынікаў чарнобыльскай аварыі. Ну а болей, я б сказаў, нічога такога значнага і няма.

— КАЛІ МОЖНА, ПАДРАБЯЗНЕЙ УСЕ Ж ТАКІ ПРА ТЫЯ ПАТРАБАВАННІ, ШТО ВЫСТАЎЛЯЮЦЬ ЗАБАСТОУШЧЫКІ...

— Зараз складваецца тэндэнцыя фарміравання патрабаванняў, якія выходзяць за рамкі кампартэйных калектываў. І тут трэба не даць перарасці вытворча-працоўным канфліктам у забастоўку, вырашыць праблемы, калі яны абгрунтаваныя. Ёсць магчымасць задаволіць патрабаванні. Дарэчы, у многіх выпадках усё можна зрабіць на месцы. Бывае і так, што працоўныя калектывы сядзяць і чакаюць, калі прыедзе нехта з цэнтру і ўсё наладзіць, а самі не варушацца. Напрыклад, усё наладзіць, а самі не варушацца.

Але іншы раз патрэбна і дапамога цэнтру. Менавіта так адбылося ў шахцёраў-калійшчыкаў Салігорска, у Жлобіне. А ў гэтыя дні вырашаюцца справы з транспартнікамі Мінска. Карацей, прыладаюцца ўсе намаганні, каб пагроза забастоўкі не перарасла ў рэальную забастоўку.

— А ЯКУЮ РОЛЮ АДЫГРЫВАЮЦЬ ПРАФСАЮЗНЫЯ КАМІТЭТЫ У ТАКІХ СКЛАДАННЫХ СИТУАЦЫЯХ?

— У некаторых месцах рабочыя звяртаюцца да іх за дапамогай. У іншых ствараюць самастойныя стачачныя камітэты, у якіх, бывае, уваходзяць і профсаюзныя, і партыйныя актывісты. А ўвогуле профсаюзы зараз працягваюць ад дрымоты. Мы прапануем рабочым выбіраць сваіх неформальных лідэраў у кіраўніцтва профсаюзных камітэтаў. Патрабуем, каб прафкомы не прымалі рэзалюцыі тыпу: узмаціць, палешчыць і да т. п., а цэлы пакет канкрэтных патрабаванняў, а потым ужо глядзелі, дзе палешчыць, а дзе ўзмаціць. Прафсаюзы павінны нарэшце стаць сапраўднымі абаронцамі працоўных. Вось адна з нядаўніх гісторый. Вадзіцелі аўтатранспарту дэраішлі на арэндны падрад. Заключылі новыя дагаворы з адміністрацыяй. Але недзе не дагледзелі, і ў дагаворы замацавана палажэнне, паводле якога яны павінны працаваць даўжэй і без дадатковай аплаты. А зараз разгледзелі гэтую памылковую аплату. А зараз разгледзелі гэтую памылковую аплату. А зараз разгледзелі гэтую памылковую аплату.

— ЯК ЖА СТАВЯЦА ПРАФСАЮЗЫ ДА ЗАБАСТАВАК?

— Мы патрабуем, каб профсаюзы атрымалі права на забастоўкі па закону. Зараз такога палажэння няма, але яго неабходна прыняць. Усё павінна будавацца толькі на прававой аснове. Павінна будавацца толькі на прававой аснове. Павінна будавацца толькі на прававой аснове. Павінна будавацца толькі на прававой аснове.

— АЛЕ АПОШНІМ ЧАСАМ З'ЯВІўСА РЭГЛАМЕНТУЮЧЫ ДАКУМЕНТ...

— Так, выйшла пастанова Вярхоўнага Савета СССР, якая забараняе на 15 месяцаў усяляць забастоўкі ў жыццёва важных галінах народнай гаспадаркі, напрыклад, на транспарце. Але гэта зноў-такі пакуль. Часовы дакумент. Сапраўднае вырашэнне праблемы яшчэ наперадзе: у стадыі разгляду Вярхоўным Саветам СССР цяпер знаходзяцца два важнейшыя для ўсіх нас законы аб правах прафесійных саюзаў і аб забастоўках.

МАЛАБЕРАСТАВІЦКІ МУЗЕЙ ХЛЕБА

«ТЫ ШАПКУ ПЕРАД ІМ ЗДЫМАЙ»

Спрадвеку сярод людзей бытуе прымаўга: «Хлеб — усяму галава». Уменне пячы смачны хлеб з даўніх часоў лічылася менавіта працавітасцю і майстэрства чалавека. Да сённяшніх дзён у некаторых аддзельных вёсках Гродзеншчыны гаспадыні могуць пахваліцца такім умельствам. Таму і народныя святы ў гэтых месцах не праходзяць без спаборніцтваў гаспадынь у вышчы хлеба, як на шырока вядомых конкурсах хлебапёкаў у скандынаўскіх краінах. Мне самому даводзілася назіраць за гэтым цікавым спаборніцтвам, пабываўшы ў вёсцы Паддубна ў пасёлку Малая Бераставіца, што амаль на мяжы з Польшчай. Я перамаўся: яшчэ ў нас на Беларусі нямала майстроў, якія могуць пасяпернічаць з суседзьмі ў хлебапяркаўнай справе. Каб стаць гаспадыняй народнага свята, трэба спячы тры боханы. Першы — чорны, як гавораць, на кожны дзень. Другі — пшанічны, белы, звычайна да чаю для сямейных урачыстасцей. Трэці — святочны пірог, дзе гаспадыня паказвае ўсё сваё майстэрства і ў якім заўсёды ёсць сюрпрыз...

Пра ўсё гэта я прыгадаў у час наведання Малабераставіцкай сярэдняй школы, галоўнае ў якой — музей хлеба. Дырэктар школы Леанід Панасевіч у час нашай невялікай экскурсіі зазначыў:

— Гэты наш музей — галоўны памочнік не толькі на ўроках геаграфіі, прыродазнаўства, працы і прафарынтацыі, але і ў маральным, працоўным, эстэтычным выхаванні школьнікаў.

Экспанаты музея незвычайныя — ад перабытых прыстасаванняў, падобных на чорны, да залацістых зярнят апошняга эканомнага ў мясцовай гаспадарцы ўрад-

жаю элітнай пшаніцы. Заўважу, што гэтым жорнам цаны няма, таму што вучоныя вызначылі: узрост іх перавышае 500 гадоў! Ёсць тут старадаўняе сіта, якому прыкладна трыста гадоў... А побач — пажаўцелы ад часу плакат, на якім чорным шрыфтам выведзена: «Хлеб блакаднага Ленінграда: са шпалернага пылу — на 20 працэнтаў, з мукі кукурузнай — на 3 працэнта, кастры з мешкавіны — на 2 працэнта, астатняе — з травы, вотруб'я, харчовай целюлозы...» Вельмі дарэчы тут пранікнёныя радкі пра хлеб з верша Максіма Танка:

Ты шапку перад ім здымай,
Нібы перад святыняй,
І крой хлеб толькі да сябе,
Каб ён нас не пакінуў.

Побач з вершамі, паэмамі пра хлеб захоўваюцца дзіцячыя сачыненні. Назвы іх гавораць самі за сябе: «Хлеб у маім доме», «Шчодрасць хлебнага поля», «Што я ведаю пра хлеб», «Мая праца ў калгасе»...

— Не падумайце, што мы тое і робім, што водзім дзяцей па музею, — гаварыла Галіна Красоўская, настаўніца біялогіі. — Музей — гэта толькі частка праграмы выхавання, навучання дзяцей. Цераз адносіны да хлеба выходзіць і экалагічная культура падрастаючага пакалення. Нашы вучні ведаюць не толькі жыццё поля, луга, але і ўмеюць, не наносзячы шкоды прыродзе, карыстацца яе дарамі. Дзеці нарыхтоўваюць для аптэк лекавыя расліны, з захваленнем займаюцца селекцыяй: высаджваюць у цяплячкі гібрыдныя сарты, праводзяць вопыты і г. д. Гэтую работу нельга назваць толькі дзіцячай забавай, бо ад яе ніш раз залежаць поспехі ўсёй гаспадаркі. Хлебаваробскую навуку па адных толькі падручніках ніяк не адолець, патрэбен вопыт, уменне працаваць на зямлі. Таму мясцовых дзяцей кожнае лета можна ўбачыць на таку, у полі, каля машын. Яны і салому скірдуюць, і збожжа адвозяць, і працуюць памочнікамі камбайнераў. Работа ў полі не толькі загартоўвае іх фізічна, але і прымушае задумацца пра цану працы. А музей хлеба — неразрыўнае звязно ў гэтым ланцугу фарміравання чалавека.

С. АНУПРЫЕНКА.

Бераг возера Усвея, што на Віцебшчыне, здалёку нагадвае паромны прычал, хаця асаблівага ажыўлення на ім не назіраецца. Час ад часу ад экскаватара, які стаіць на пантоне ў цэнтры вадаёма, да яго падыходзіць баржа, якую штурхае невялікі катэр, і тады ўключаецца помпа. Яна перапампоўвае з баржы ў аўтацэстэрны чорную вадкую масу — сапрапелі. Машыны адна за адной ад'язджаюць ад прычала да пляцоўкі на поле, дзе выгружаюць будучы ўгнаенні для прасушкі.

Так схематычна выглядае працэс здабычы сапрапелі ва Ушацкім раёне. Дарэчы, называецца ён грэйферным — ад каўша, якім экскаватар падымае глей з дна на паверхню. Гэты спосаб больш выгадны за гідрамеханізаваны, які дасюль прымяняецца ў нас. За мяжой донныя адкладанні азёр здабываюць, у асноўным, экскаватарамі. Гідрамеханізаваны спосаб, на якім доўгі час настойвалі, лічычы яго адзіным, навукова-даследчыя і практычныя арганізацыі рэспублікі, заклучаюцца ў тым, што сапрапелі спачатку разрэджаюць прыкладна да двухпрацэнтнага ўтрымання сухога рэчыва ў вадзе, потым падаюць па трубах у адстойнікі, дзе на працягу года пры дапамозе фільтрацыі і выпарэння абязводжваюць. Тэхналогія аказалася малапрадукцыйнай і дарагой. Таму вырашылі шукаць новую, больш эфектыўную.

Працэсы заглеівання вадаёмаў у Беларусі, як вядома, прагрэсруюць. Ужо сёння пятая частка азёраў зацягнута глеем, на некаторых пачалося торфаўтварэнне. У выніку яны страчваюць сваё значэнне як крыніцы вады, рыбагаспадарчыя ўгоддзі, месцы адпачынку. Таму ачыстка іх мае важнае прыродаахоўнае значэнне. Эфектыўнасць жа выкарыстання сапрапелі на ўгнаенне даказана даўно — яны ў паўтара-два разы перавышаюць торф.

НА ЗДЫМКУ: здабыча сапрапелі на возеры Усвея ва Ушацкім раёне.

Фота А. ТАЛОЧКІ.

ШТРЫХІ ДА ПАРТРЭТА АДНОЙ СЯМ'І

БАЦЬКАВЫ ТРАДЫЦЫІ

МНОГІМ вядома, як няпроста з годнасцю пранесці праз жыццё добрае імя, не ўласці, не спатыкнуцца пад чыёрнам абставін. Але пра Іосіфа Голубева можна сказаць: ён не выпрабаванні вытрымаў. Рэвалюцыйна-бальшавік, армізатар чырвонаярдыі, армізатар у Мінску, адзін з першых рабочых-герояў рэспублікі (у 1933 годзе ЦВК БССР прысвоіў яму ганаровае званне Героя Працы), вядомы рацыяналізатар, ён пакінуў добрую спадчыну па сабе. А следам за спадчынкам ідзе сын. Голубеў-малодшы не рыхтаваў рэвалюцыю, не ўдзельнічаў у бітвах, не працаваў у часы першых пяцігодкаў па 12—14 гадзін у суткі. Уладзімір Іосіфавіч нарадзіўся незадоўга да вайны. І ў яго ж сваімі ідэямі, спраамі і вядомы многім.

Аднак усё па парадку. Перажыўшы ў 1917-ты. Бальшавіком Іосіф Голубеў становіцца, як гэта запісана ў яго дзёніках-успамінах, па ідэйных перакананнях. Некаторыя знаёмыя і нават сябры адгаворвалі: — Язэп, куды ж ты ідзеш, нашта звязваешся з гэтай галюцыяй, адумаўся, загінеш без па-

Паводле жыццёвых мерак тых часоў, падставы для ўгавораў былі: І. Голубеў перад рэвалюцыяй лічыўся, можна сказаць, арыстакратыяй. Быў адным з багатых і імкнучых да вышэйшага саюзнікамі. Іншы раз ён і ўдавалася. Але не ў вышэйшым, а ў галоўнай гады працы, і непаспешна працаваў бацьку: на яго стала падавацца сапраўды часам з'яўляцца пірог, але ж браты па галадаюць, чэзнуць ад неспадзяванай галечы. І таму ён не адмаўляўся ўгавораў. Хадзіў на мітынгі, канферэнцыі партый — ад кадетў

да бальшавікоў. І, нарэшце, зрабіў выбар на ўсё жыццё.

Голас і вопыт кваліфікаванага майстравога чалавека надзвычай хутка спатрэбіўся рэвалюцыі. Становіцца ж у Мінску тады абвастралася.

Генерал Карнілаў вёў на Пінск свае войскі, каб усталяваць там ваенную дыктатуру. 28 жніўня 1917 года сходам ваеннай арганізацыі пры ЦК РСДРП (б) прымаецца рашэнне ўзброіць рабочых і пад кіраўніцтвам салдат-інструктараў арганізаваць рабочую гвардыю. У гэты ж дзень у Мінску па прапанове М. Фрунзе на сходзе партыйнай арганізацыі чыгуначнага вузла таксама было вырашана сфарміраваць Чырвоную гвардыю. Адразу ж ствараліся два атрады. Адзін з іх узначаліў Іосіф Голубеў. Яго атрад за Мінскам разбіраў рэйкі, спыняў і раззбройваў эшалоны карнілаўскіх войск. А потым наступілі дні Кастрычніка. Іосіф Пятровіч занатоўвае ў дзёніку: «Мы адразу ж устанавілі групавыя і адзіночныя пасты на важнейшых участках чыгуначнага вузла, узялі пад строгі нагляд дзеянні начальніка станцыі Мінск. Было наладжана дзяжурства на тэлеграфнах і важнейшых мастах па ўсёй лініі ад Оршы да Баранавіч». Скупыя, лаканічныя радкі з дзёнікаў, успамінаў Голубева-старэйшага. У іх больш увагі надаецца, як цяпер гавораць, грамадскай дзейнасці. І цяжка ўявіць Голубева як канкрэтнага чалавека, бацьку і сем'яніна. Якім жа ён быў?

Сын прыходзіць на выручку і нагадвае: да апошніх гадоў І дзён (а прахы Іосіф Пятровіч амаль 90 гадоў) ён дапамагаў дзецям шукаць пункт апоры,

выхоўваў годнасць, сумленнасць, грамадзянскую прынытасць. Калі Уладзімір-студэнт бурчаў, што ў кнігах напісана адно, а ў жыцці хапае людзей, гатовых дзеля сытнага кавалка гандляваць прафесійным гонарам, бацька звычайна нічога не гаварыў. Але праз нейкі час быццам нездарок расказаў пра рэвалюцыю, грамадзянскую вайну, пра тое, як у яго падпарадкаванні аказаліся склады з хлебам, крупамі, мясам. І на старасці гадоў ганарыўся Голубеў, што хаця ў той час ён галадае, але не паквапіўся на багачце, не ўзяў і кавалачка народнага хлеба. Сумленне бальшавіка не дазваляла гэтага зрабіць, бо побач хадзіў у апорках, еў пустую поліўку працоўны люд. Так жыў і працаваў не адзін Голубеў. Такімі ж крышталёва чыстымі рыцарамі рэвалюцыі былі Дзяржынскі, нарком харчавання Цурупа, кіраўнікі Беларускага ўрада Чарвякоў, Кнорын, з якімі Голубеў-бацька сустракаўся і якіх ведаў.

Як і ва ўсялякага чалавека, у Голубева-малодшага былі складаныя моманты, павароты лёсу, часам беспрынцыпна паступалі ўчарашнія сябры. Сакрэтаў адзін ад аднаго ў доме Голубевых не трымалі. І бацька хутка даведваўся пра думкі, што тачылі сына, тым больш, што ў запале маладога максіmalізму той рабіў хуткаспельны вывады. Маўляў, многія людзі цяпер сталі чэрствамі, бессардэчнымі.

— Вось і я так, здаралася, думаў,— казаў бацька.— Але жыццё тасавала «карты» пасвойму, даказвала: не трэба сячы з-за пляча, ганіць людзей. І зноў жа, быццам выпадкова, Іосіф Пятровіч расказаў

пра сваё жыццё. Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, ён апынуўся ў акупіраваным Мінску. Усё ў рабочым пасёлку ведалі яго як актыўнага бальшавіка. У горадзе гаспадарылі немцы, арыштоўвалі камуністаў і іх сем'і, гналі ў канцлагер, расстрэльвалі.

Але Голубева за ўвесь час акупацыі ніхто не выдаў, хаця з некаторымі суседзьмі Іосіф Пятровіч, мярка кажучы, быў не ў надта добрых адносінах.

Магчыма, камусьці гэтыя довады здадуцца малапераканаўчымі. Аднак для сына яны з'яўляліся надзвычай аўтарытэтнымі, бо ішлі ад бацькі, які жыў увесь час сумленна. І калі Іосіфа Пятровіча не стала, як гэтыя сціплыя ўрокі спатрэбіліся сыну! Яшчэ ў канцы шасцідзсятых гадоў ён захпіўся вынаходніцтвам. Заішоўшы на агеньчык да Голубева, я доўга разглядаў яго тоўстыя «гросбухі», нашіпаваныя рознымі навінкамі ад самарухаючага шпрыца да ратацыйнай плоскай машыны. Але галоўным стала машына-глобус Голубева. Канструктары многіх краін імкнуцца стварыць машыну (рухавік, помпу, кампрэсар), якая ў параўнанні з існуючымі поршневым сістэмамі значна апырэджавае б апошнія па магутнасці.

Не так даўно з'явіліся звесткі пра механізм «ратаком», вынайзены ў Англіі. Канструкцыя яго незвычайна тым, што блок з трох цыліндраў з поршнімі не з'яўляецца нерухомым, а круціцца ўнутры корпуса. Выйгрыш ад гэтай навінкі ў параўнанні з традыцыйным рухавіком узраслае напалавіну. Дык вось прапанава Голубева, паводле ацэнак спецыялістаў, «на

галаву» перавышае «ратаком». У канструкцыйнай схеме ўражвае адсутнасць цыліндраў і поршняў у звычайным для нас выглядзе. Корпус машыны сапраўды нагадвае глобус з двума абалонкамі. Паміж імі размешчаны рабочы орган.

Не будзем удавацца ў канструкцыю. З гэтым выдатна справіліся вучоныя і інжынеры, якія знаёмліліся з вынаходствам Голубева на ВДНГ БССР і СССР, іншых выстаўках. Канчатковае іх меркаванне наступнае: машына-глобус Голубева павінна знайсці прымяненне ў многіх галінах народнай гаспадаркі. У выніку рухавік «Жыгулёў», зроблены па прынцыпу такога ўстройства, упісваецца ў аб'ём не надта вялікага гарбуза, а «БелАЗа» — у «глобус» дыяметрам менш чым метр. Да таго ж машына з'яўляецца асновай для стварэння многіх класаў гідраураўнаважкі, розных помпаў, кампрэсараў і г. д. у матарабудаванні, робататэхніцы, авіяцыйнай прамысловасці. Вынаходства абяцае зрабіць сапраўды рэвалюцыйны пераварот у машынабудаванні.

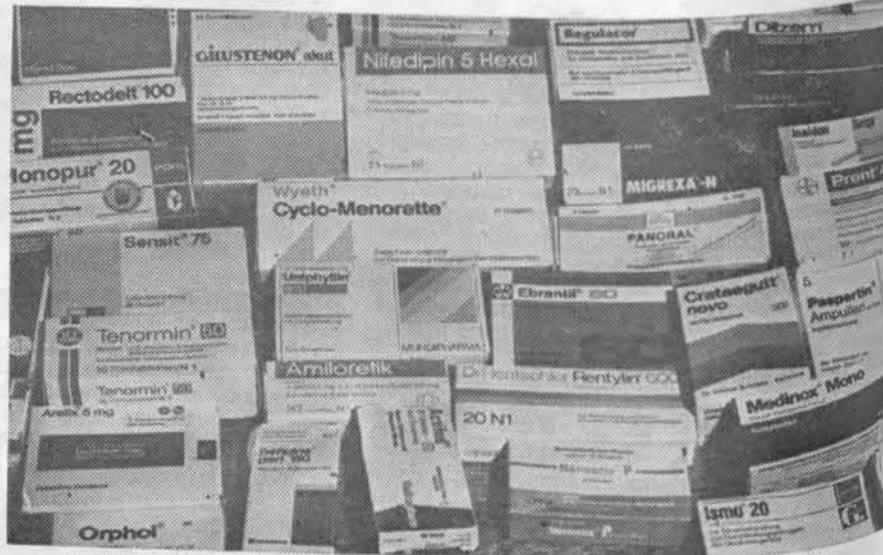
— Дзякуючы ёй, мы быццам адразу пераходзім, карыстаючыся радыётэхнічнай тэрміналогіяй, ад лямпавых прыёмнікаў да транзістарных схем, — сцвярджаюць многія вучоныя.

Сёння прозвішча Голубева прысвоена яшчэ шасці яго працоўкам, як надзвычай важным і актуальным. Але Уладзімір Іосіфавіч паказаў мне тамы доўгай перапіскі з рознымі ведамствамі аб'ёмам у дзве докторскія дысертацыі. Яшчэ ўчора ў яго рэвалюцыйныя тэхнічныя ідэі не верылі. Але ён працаваў. Настойліва і ўпарта. Месяцамі, гадамі. Не звяртаў увагі на матэрыяльныя цяжкасці і напрокі блізкіх. Голубеў — сын аднаго з першых рацыяналізатараў рэспублікі настойліва ішоў да мэты. І дабіўся прызнання.

Аляксандр ШАГУН.

У БЕЛАРУСКІМ ТАВАРЫСТВЕ «РАДЗІМА»

МАЛІТВА МІХАІЛА МЕЛЬНІКА

Міхаіл Мельнік — наш суайчыннік, які цяпер жыве ў Федэратыўнай Рэспубліцы Германіі, за апошнія гады быў частым госцем у Мінску. Чалавек ён веруючы, глыбока набожны. І маліўся не раз са сваімі аднаверцамі — хрысціянскай веры евангельскай (пяцідзiesiąтнікамі) і тут, у сталіцы, і ў многіх гарадах і гарадках Беларусі. Відаць, для нашага чытача гэта не навіна, бо Міхаіл Мельнік пра ўсё сам раскаваў у сваіх пісьмах, якія публікаваліся ў газеце.

Цяпер яго малітва прагучала ў зале Беларускага таварыства «Радзіма», дзе сабраліся не толькі яго нямецкія і беларускія аднаверцы, а былі і супрацоўнікі таварыства, і прадстаўнікі Камітэта абарны міру, і Беларускага аддзялення Савецкага фонду міру, Фонду міласэр-

кай колькасці медыкаментаў і прэпара- таў.

Пасля таго, як былі сказаны ўсе такія патрэбныя, такія кранальныя і працудлыя словы ў адрас ахвярадаўцаў і настаў момант самой перадачы, Міхаіл Мельнік і папытаў дазволу, каб памаліцца. Вядома, ніхто і ў думках не меў, каб яму прырэчыць. Наадварот, усе пастаялі ў задуменні, удзячныя людзям, якія адгукнуліся на нашу бяду. Міхаіл Мельнік, пастар Ганс Олеш, з якім ён прывёз у Мінск шпрыцы і лякарствы, і пастар Вальдэмар Цэльмер, які прысутнічаў на цырымоніі перадачы, прасілі ва ўсявыш- няга добра для Беларусі і яе народа, а мне ў тых хвілінах ўспомніліся словы са звароту да суайчыннікаў ва ўсіх кутках свету дапамагчы нам ратаваць людзей ад радыяцыі: «Мы верым у здольнасць

началавечыя каштоўнасці — міласэр-насць, гуманізм, спагаду.

— Калі я прачытаў зварот, — раскаваў Міхаіл Мельнік журналістам, — то ўзяў пад сумненне, ці змагу штосьці зрабіць. Беларусы ў ФРГ мала, а ў маёй мясцовасці і наогул амаль што нікога. Тады я звярнуўся ў місію «Біблія для свету». Дапамаглі нямецкія веруючыя, яны вельмі прыязна ставяцца да нашага народа... Мы ехалі сюды з Гансам Олешам, без дапамогі якога мне цяжка было б што-небудзь сабраць, і дзякавалі богу, што ў вас цяпер такая свабода — адначасова з лекамі мы прывезлі біблію і евангелле для нашых братоў па веры. Ніхто нам гэтага не забараніў.

Розныя падзеі адбываліся ў гэтай зале Беларускага таварыства «Радзіма», розныя сустрэчы з рознымі суайчынні- камі. Прыгадваюцца і слёзы радасці, і цеплыня позіркаў, і шчырасць гаворкі. Але такой эмацыянальнай атмасферы, як у гэты раз, яшчэ не было. Кульміна- цыяй сустрэчы, бадай, стаў момант, калі слова папрасіў Сяргей Ліс, былы фрэн- тавік, з планкамі шматлікіх узнагарод на пінжаку, цяперашні намеснік старшы- ні Гомельскага абласнога камітэта абароны міру. «Калі ўчора жыхары Гомель- шчыны даведаліся пра ваш высакародны ўчынак, — гаварыў ён, — жанчыны, маці дзяцей, якія пакутуюць ад чарнобыльскай аварыі, прасілі мяне: абдымі і пацалуй гэтых людзей, перадай ім нашу шчырую падзяку за тое, што ў іх добрае сэрца, за тое, што яны падзяляюць разам з на- мі наша гора».

Фронтавік Сяргей Ліс расчулена аб- дымаў Міхаіла Мельніка, таксама было- га фронтавіка, цяпер нашага замежнага суайчынніка. Лёс яго склаўся драма- тычна: ваяваў супраць фашыстаў, тра- піў у палон, неаднойчы імкнуўся ўцячы з няволі, зведзеў пакуты канцэнтрацый- нага лагера. Пасля вайны ажаніўся з немкай і застаўся жыць на Захадзе. Але гэта не змяніла яго стаўлення да сваёй зямлі, да свайго народа. Перад пачат- кам цырымоніі я спытаў у Міхаіла Мельніка, што прымушае яго займацца дабрачыннай дзейнасцю, клапаціцца пра

людзей, сярод якіх ён зрэдку бывае толькі госцем.

— Я зрабіў такім чынам і зраблю яшчэ не раз таму, што маё сэрца нале- жыць маёй Радзіме, майму народу.

Два фронтавікі, што спазналі зло вай- ны. Два беларусы, адзін — савецкі гра- мадзянін, другі — замежны суайчыннік, эмігрант. Яны адкрыта глядзяць адзін ад- наму ў вочы. Як да месца сказаў Міхаіл Савіцкі, старшыня прэзідыума Белару- скага таварыства «Радзіма», адкрываючы- гэтую ўрачыстасць: «Сёння тут адбыва- ецца акт міласэрнасці, які нельга параў- наць ні з якімі матэрыяльнымі каштоў- насцямі. Бо якой меры можна выме- раць высокую гуманную пацуці аднаго народа, які разумее і падзяляе боль на- рода іншага? А ўсё гэта стала нашым мым, дзякуючы пераменам у на- краіне, пераменам саміх поглядаў на эміграцыю, замежных суайчыннікаў на людзей быццам не нашых, якія на- строены да нас жа — па-іншаму, часта варожа. Сёння мы сцвярджаем, што гэ- та таксама нашы людзі, з аднаго кораня, што іх жыццё і лёс для нас неабыха- выя. І мы бачым, што і беларусам за- мяжой таксама неабыхава наша жыц- цё, наш клопат, нашы спадзяванні і на- шы беды... Дзякуй вам за гэта, мы з глыбокай удзячнасцю прымаем ваш бяспценны дар».

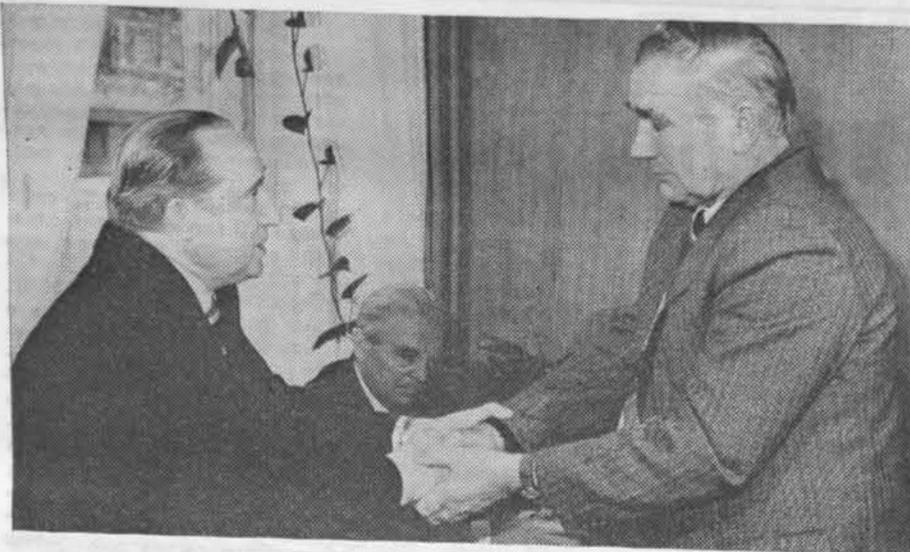
А Міхаіл Мельнік закончыў сваю ма- літву так: «Госпаді, абудзі прыхіль-насць у сэрцах людзей там, у Германіі, каб мы маглі дапамагчы майму народу, маёй Беларусі».

Наш зямляк улэўнены, што яшчэ не раз прыдзе ў Беларусь з дарамі ў фонд дапамогі людзям, якія прагнуць жыць у гэтым і пастары Ганс Олеш і Вальдэмар Цэльмер. Па іх пера- кананні, зробленае імі сёння — толькі першы крок на шляху дабрачыннасці і міласэрнасці.

В. КРАСЛАУСКІ

НА ЗДЫМКАХ: у час перадачы дарун- каў у Беларускае таварыстве «Радзіма» медыкаменты для насельніцтва, якое па- цярапа ад чарнобыльскай аварыі; Сяргей ЛІС шчыра дзякуе Міхаілу МЕЛЬНІКУ.

Фота С. КРЫЦКАГА.

насці і здароўя, таварыства Чырвонага Крыжа БССР, журналісты. А сабраліся яны з той незвычайнай нагоды, што ў Беларускае таварыстве «Радзіма» мела- ся адбыцца цырымонія перадачы пер- шых дарункаў ад нашых суайчыннікаў для жыхароў тых раёнаў Беларусі, якія пацярпелі ад чарнобыльскай аварыі, — 10 тысяч аднаразавых шпрыцаў і вялі-

людзей рабіць добра, нягледзячы на розніцу ў палітычных поглядах і рэлігій- ных перакананнях, і спадзяёмся, што гэ- та наша вера будзе падмацавана прак- тычнымі справамі ўсіх тых, у каго аб Беларусі, яе народзе захавалася добрая памяць...»

Спраўджваецца ж наша вера ў агуль-

ПІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

ВЕРУ ў РОСКВІТ КРАІНЫ

Дзень добры, дарагія сяб- ры!

Перш за ўсё шчыра він- шую вас і ўвесь беларускі народ з вялікім святам — 72-й гадавінай Вялікай Каст- рычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Я жывы сведка таго гістарычнага дня, мне было тады 10 гадоў. Помню, мы жылі ў Казанскай губерні як ваенныя бежанцы і, як большасць людзей, су- стракалі той дзень з вялікай

радасцю. Былі і такія, што са злосцю заталілі і спраба- валі вярнуць стары царскі рэ- жым. Месцы, дзе мы жылі, занялі калчакі, і пачаліся рэпрэсіі. Але, на шчасце, гэта доўга не працягвалася, та- му што аднойчы, як вихор, уварваліся ў гэтыя мясціны чырвонаармейцы, і з таго ча- су мы ўжо больш калчакі не бачылі. Даўно гэта ўсё было, час так хутка бя- жыць, і, вядома, я ўжо гэта-

га не ўбачу, а вам, дарагія сябры, суджана адзначаць першае стагоддзе новай эры, якая пачалася з выстрала «Аўроры».

Якія толькі ворагі не тап- талі родную зямлю, нямала пацярпела Беларусь і ад ста- лінскіх рэпрэсій. Але яна вы- стаяла — жыве і прадуе. І радасна сёння атрымліваць весткі з роднай старонкі, з газет і з пісьмаў, што ўсё ідзе да лепшага, што савецкі

народ з аптымізмам глядзіць у заўтрашні дзень. А яшчэ ж нядаўна трэба было ўсё хваляць, нават пустыя паліцы ў магазінах.

Нягледзячы на тое, што я ўжо стары чалавек, усё ж спадзяюся дажыць да таго часу, калі Радзіма прыйдзе да сапраўднага росквіту і да- статку, таму што магчымасці яе неабмежаваныя.

А вось некалькі прыкладаў з сённяшняга жыцця Канады. Кожны трэці доллар з дзяр- жаўнага бюджэту ідзе на па- крыццё працэнтаў па дзяр- жаўнай запазычанасці. Гэта толькі федэральны доўг, а кожная правінцыя і кожны горад маюць яшчэ і свой

доўг. І ўся гэтая капіталі- стычная кабала цісне просты люд, працаўнікоў. Што ж ты- чыцца фермераў, то станові- шча нясцёрпае. Мяркуюць са- самі: метрычная тона пшані- цы каштуе 128 долараў, а 500-грамовая буханка хлеба 1 доллар 30 цэнтаў, з тону ж пшаніцы можна атрымаць больш дзвюх тысяч буханак. Палічыце, колькі атрымлівае фермер за сваю цяжкую пра- цу, а колькі заграбаюць тыя, хто займаецца перапродажам збожжа.

Таму большасць фермераў не ведае, што «ладорыць» ім дзень заўтрашні.

Аляксей ГРЫЦУК.
Канада.

— Новая национальная политика КПСС может служить хорошей основой для нормализации межнациональных отношений в Советском Союзе. От митниговых страстей, конфликтов и забастовок пора перейти к спокойному решению накопившихся в этой сфере проблем. Иначе под вопросом может оказаться сама судьба перестройки, а значит, и будущее наших народов, — заявил в интервью корреспонденту АПН член ЦК КПСС Евгений Шуляк, 50-летний кузнец-штамповщик Минского автомобильного завода.

— Не кажется ли вам, что предложить платформу по национальной политике КПСС должна была раньше? Сейчас будет крайне трудно остановить эскалацию межнациональной напряженности.

— Для выработки новой политики всегда требуется время, тем более, когда речь идет о такой сложной сфере общественного развития. Поспешные и не очень продуманные решения, как показала практика первых лет перестройки,

около 300 предприятий союзного подчинения, на которых трудится 58 процентов всех занятых в промышленности, а вклад этих заводов в республиканский бюджет составляет всего лишь 8,5 процента.

— Но Белоруссия в отличие от Прибалтийских республик вроде бы не настаивает на передаче всех этих предприятий в исключительную собственность республики. Почему?

— Около 50 предприятий, как сообщил на Пленуме ЦК КПСС председатель Госплана СССР Ю. Маслюков, передаются в ведение республики. Он также заверил, что эта работа будет продолжена. Но какая-то часть предприятий, входящих в общесоюзные системы, пока останется в ведении центра. Речь идет о базовых отраслях индустрии, предприятиях оборонной промышленности, железнодорожном, морском и авиационном транспорте, коммуникациях и энергетике. С аргументами председателя Госплана нельзя не согласиться, без этого действительно будет невозможно

СУВЕРЕННАЯ БЕЛОРУССИЯ

КАКОЙ ЕЁ ВИДИТ КУЗНЕЦ ИЗ МИНСКА

принесли нам больше вреда, чем пользы, что, на мой взгляд, случилось, в частности, с законом о кооперации. Кроме того, я не уверен, что еще год назад партия была готова пойти на столь радикальное обновление советской федерации. Мы все недостаточно хорошо представляем себе глубину проблем и противоречий. Дело могло свестись лишь к мерам косметического характера и абстрактным призывам, а это только усугубило бы болезнь.

— Вы считаете, что новая модель советской федерации отвечает устремлениям союзных республик, в частности Белоруссии, и способна обеспечить их суверенитет, политическую и экономическую самостоятельность?

— У нас в Белоруссии никто, похоже, не стремится к выходу из СССР, к чему, как известно, призывают некоторые голые головы в Прибалтийских республиках, наивно полагая, что таким образом можно решить все проблемы. Мы выступаем за суверенную Белоруссию в обновленной федерации советских народов. Горбачев прав: ведь мы еще не жили в настоящей, со всеми ее достоинствами федерации, давайте поживем... Предлагаемый КПСС путь преобразования, с моей точки зрения, позволяет республике обрести подлинный суверенитет и в то же время пользоваться благами, которые дает принадлежность к одному из самых мощных государств мира.

Главная проблема состоит в том, чтобы четко разграничить компетенцию и взаимные обязательства Союза и составных его республик. То есть часть полномочий, необходимых для обеспечения общегосударственных интересов, все члены федерации добровольно передают в ведение союзных органов власти. Это вопросы законодательного регулирования основ политического и экономического строя, обеспечения безопасности страны, проведения внешней политики и некоторые другие. Остальные права принадлежат союзной республике, в том числе право поддерживать самостоятельные отношения с иностранными государствами, что для Белоруссии, которая является членом ООН, представляется крайне важным.

Можно сказать, что первый крупный шаг на пути самостоятельности уже сделан: с начала будущего года Белоруссия, Литва, Латвия и Эстония переходят на республиканский хозрасчет и самофинансирование. Мы надеемся, что это благоприятно отразится на уровне нашей жизни, на нашей зарплате, социальной сфере. Ведь не секрет, что при сверхцентрализованной административно-кооперативной системе средства от успешно работающих предприятий перекачивались в отстающим, из одних регионов в другие. Это, во-первых, порождало иждивенческие настроения, а во-вторых, подрывало всякую заинтересованность хорошо трудиться. Но и в таких условиях национальный доход Белоруссии рос в 2—3 раза быстрее, чем в целом по СССР. Однако это никак не отражалось на уровне жизни в республике. У нас расположено

обеспечить устойчивое и динамичное развитие всего народнохозяйственного комплекса страны. Не следует также забывать, что все это создается с участием многих других республик.

— Похоже, Белоруссии будет гораздо легче нормализовать ситуацию в экономике, чем возродить национальную культуру, ведь сталинско-брежневская политика лжеинтернационализма привела к тому, что белорусский язык практически исчез из употребления, в городах республики не осталось, кажется, ни одной школы с обучением на национальном языке.

— Действительно, белорусские школы были только в сельской местности. В последнее время они вновь открываются и в городах. Мне кажется, что местные власти готовы перевести на белорусский язык обучения сколько угодно школ. Проблема состоит в том, что пока очень немногие родители соглашаются отдавать своих детей в белорусские школы. По-видимому, они опасаются, что в будущем у них могут возникнуть из-за этого трудности. Люди еще не верят, что в перспективе белорусизация затронет не только среднюю, но и высшую школу, и все другие сферы, включая деловую жизнь. Мы идем к этому, в Верховном Совете БССР сейчас готовится проект закона о придании национальному языку статуса государственного, как это сделано уже во многих союзных республиках.

КПСС, кстати, поддерживает такую практику. Но в партийной платформе заявлено также, что «интересам всех советских народов отвечало бы законодательное закрепление русского языка в качестве общегосударственного, используемого на территории всей страны и функционирующего на равноправной основе с государственными языками республик».

— Это положение как раз вызывает несогласие значительной части белорусской интеллигенции и национально настроенных самостоятельных движений. Они опасаются, что это может свести на нет усилия по возрождению белорусского языка. В самом деле, если для нормальной жизни в республике мне хватает и русского языка, то зачем я буду утруждать себя изучением еще одного — национального? Что вы думаете по этому поводу?

— Считаю, что человек, который переехал жить в национальную республику, должен овладеть языком коренного населения. Это его моральная обязанность. Но нельзя допустить, чтобы незнание языка ставило человека в неравноправное положение. А ведь именно на такой путь встали в некоторых республиках, где национальным меньшинствам были предъявлены языковые ультиматумы. В ряде мест это вызвало многодневные митинги, демонстрации и даже забастовки. Надо учитывать, что в СССР более 60 миллионов человек проживают вне границ своих национальных республик. И дискриминация этих сограждан недопустима.

Игорь ГЕРМЕНЧУК.

КГБ ПРОТИВ ОРГАНИЗОВАННОЙ ПРЕСТУПНОСТИ

ЧРЕЗВЫЧАЙНЫЕ МЕРЫ

Самая таинственная и, как считают многие, самая могущественная в СССР организация — Комитет государственной безопасности (КГБ) — по решению правительства должна принять более активное участие в борьбе с организованной преступностью, так как число особо тяжелых преступлений растет с каждым месяцем и вызывает тревогу в обществе. Правда, и раньше КГБ принимал непосредственное участие в раскрытии преступлений, в результате которых государству причинялся крупный экономический и политический ущерб. По уголовному кодексу РСФСР 18 составов преступлений относятся прямо к компетенции КГБ и еще по 15 органы государственной безопасности могут вести расследование совместно с прокуратурой и Министерством внутренних дел (МВД). Согласно законодательным актам, принятым еще в конце 50-х — начале 60-х годов, на КГБ было возложено ведение дел, связанных с расследованием таких преступлений, как, например, шпионаж, диверсия, террористический акт, нарушение правил валютных операций, контрабанда и т. д. В отдельных случаях, по поручению прокуратуры, КГБ принимал участие в раскрытии уголовных преступлений. Так, в начале восьмидесятых прогремело дело «Океан» — группа преступников, включая высокопоставленных чиновников из Министерства рыбного хозяйства СССР, контрабандно переправляла крупные партии икры на Запад. За «Океаном» последовали «хлопковые» дела в Узбекистане и Таджикистане, где КГБ удалось раскрыть (потом уже подключались следователи прокуратуры) организованную мафию, привлечь к ответственности некоторых представителей верхнего эшелона власти этих республик, замешанных в коррупции.

Обладая квалифицированными сотрудниками и хорошей технической базой, КГБ, конечно же, может оказать более значительную помощь прокуратуре и МВД

в борьбе с преступностью. Однако председатель КГБ Владимир Крючков считает, что даже подчиненная ему организация не в состоянии решить подобные проблемы, рассчитывая только лишь на свои силы: нужна помощь всех граждан страны.

КГБ уже взял на себя раскрытие таких особо опасных правонарушений, как рэкет, мафия, бандитизм. Сфера борьбы КГБ с преступностью теперь значительно расширена. Сотрудники комитета занимаются расследованием не только государственных преступлений, но и ведут дела, характеризующиеся особой дерзостью преступников. Так, следственный отдел КГБ в настоящее время занимается группой наемных убийц, которая за большую сумму «приняла заказ» на убийство двух человек.

Нельзя не сказать и о таком еще моменте. Начальник управления КГБ СССР по Москве и Московской области В. Прилуков отметил, что преступники все увереннее выходят и на международную арену. Легализация незаконных доходов через кооперативы и в дальнейшем открытие счетов в зарубежных банках могут привести к сращиванию местной мафии с международной. По словам Прилукова, есть данные и о прямой вербовке бывших советских граждан, которые, покинув страну, в подзвонке короткой стали за границей крупными бизнесменами, а теперь возвращаются к нам для заключения всевозможных сделок. В связи с интернационализацией преступности возникает и такой сенсационный вопрос, как взаимодействие КГБ с западными спецслужбами.

Расширение борьбы с преступностью не означает возвращения к временам массового террора. «Масштабы сегодняшней преступности заставляют нас принимать чрезвычайные меры», — сказал Крючков, — хотя бы потому, что этого требует народ».

Виктор БАШКИН.
(АПН).

ФАКТЫ И ЦИФРЫ

АССОЦИАЦИЯ СОВМЕСТНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Эта общественная организация создана в сентябре 1988 года, когда в Советском Союзе было зарегистрировано всего 94 совместных с иностранным капиталом предприятия. Сейчас в нее входят свыше 200, чьи интересы (в первую очередь) она представляет в государственных органах страны и за рубежом.

— За этот год сделано немало, — считает председатель правления Ассоциации совместных предприятий, международных объединений и организаций (АСП МОО) Лев Вайнберг. — Число совместных предприятий скоро превысит тысячу. Однако поддержки Ассоциации заслуживают прежде всего те, чей потенциал содействует решению насущных проблем советского народного хозяйства и более тесной интеграции с мировой экономикой.

Совместные предприятия производят дефицитные пока в стране товары и услуги, приобщают советских хозяйственников к передовым технологиям и коммерческому опыту. В числе наиболее активных — советско-западногерманские «Ленвест» и «Хоматек», советско-итальянские «Совпласттал» и «МИРБИС», советско-болгарские «Вариант» и «Лингвотехника», советско-финские «ЕКЕ-Садолин», «Интерквadro» (с участием фирм Франции и Италии).

ВНЕШНЯЯ ЗАДОЛЖЕННОСТЬ СССР

На начало 1989 года ее общая сумма составила 33,6 миллиарда рублей, в том числе:

- в свободно конвертируемой валюте — 28,1 миллиарда рублей;
- в замкнутых валютах (клиринги) — 1,9 миллиарда рублей (включая Финляндия — 0,6, Югославия — 1,0);
- в переводных рублях — 3,6 миллиарда, из них: Болгарии — 0,5, Венгрии и ГДР — по 0,4, Польше — 0,2, Румынии — 0,6 и Чехословакии — 1,5 миллиарда.

ВОЕННЫЕ ЗАВОДЫ — МИРНЫЕ ТОВАРЫ

В 1988 году предприятия Министерства обороны СССР изготовили товаров народного потребления на сумму 80 миллионов рублей. Их номенклатура составила около тысячи наименований. Это — радио- и электротовары, сборные садовые домики, скобяные изделия, детские игрушки, сантехническое оборудование, спортивные товары и т. д. Определена и «специализация» на предприятиях тех или иных округов с учетом местных потребностей. В Прибалтике, например, налажено изготовление всевозможной посуды, Запорожье поставляет в торговую сеть прицепы для легковых автомобилей, в подмосковном Калининграде население обеспечивается различными пиломатериалами, на Дальнем Востоке и в Забайкалье выпускают меховые изделия.

В нынешнем году товаров массового спроса на военных предприятиях будет изготовлено на сумму вдвое больше, в будущем она достигнет 300 миллионов рублей.

Каб беспечней размінуцца на вузкаватай плаціне, хлопец сышоў з веласіпеда, паздароўкаўся з сустрэтым чалавекам, але той не адказаўся, бо ўтаропіўся ў яму з вадой ля плаціны. Чалавек гэты крыху саступіў, каб даць праехаць на веласіпедзе, з дарожкі, і яму прыйшлося глянучь уніз, куды пакаціўся збіты нагой камяк гліны. І ён убачыў у чысцоткай, толькі крышку нібы затуманенай вадзе вялізарнага язя, які злёгка паварушваў жабрамі. Унізе пад рыбінай біў цурок глею — гэта іграла рыбічка. Ад гэтай крынічкі і адалеў язь ад атруты. З-за аляча на рыбіну глянучь хлопец-экскаватаршчык.

— Тут не глыбока! Толькі штаны скінучы! Галоўнае — вяду не ўскаламуціць! — дрыжачымі рукамі развязаў экскаватаршчык шнуркі на паравіках.

Мінут пятнаццаць прайшло ў валтузі, кіданнях з аднаго канца ямы ў другі, расчараваных крыках, плёхкаце. Але калі вяду ў абмяледай яме добра перамяшалі з гразёю, калі язь наглытаўся гэтай гразі, ачмурэў ад задухі, стаўся ад знясілення, толькі тады ўдалося хлопцу і гэтаму мужчыну заціснуць рыбіну пад камлыгу, усадзіць пальцы ў жабры і вываліць на бераг, а потым і на самы верх плаціны. Перапэцканыя з ног да галавы, людзі цяжка дыхалі, але з радасцю глядзелі на сваю здабычу. Язь — апошні вялікай язёвай чарады — страпянуўся, ад рэзкіх выгібаў тулава ажно падскочыў у паветра, хацеў ратавацца, але яго зяпа бездапаможна наглытвала паветра, ружовыя плацінкі жабраў зліпаліся, і х пачало наліпаць смецце, пыл, пясок.

— Танцуй-танцуй! — уздзігана сказаў трактарыст. Гэта ён з Прыпяці прытупаўся вясноў, я дык ведаю!

— Упершыню бачу такога прызнаўся чалавек, дымаючы з валасоў камякі глею.

— Колькі тут кілаграмаў? — пядзямі пачаў мераць аслэпны экскаватаршчык вава рыбіны, што ўпарта наліналася ў сухаватым пяскоў. Язь блішчаў на сонцы, на нашмараваная мядніца. Ад усёго ратаваўся ён: ад неадной браканьераў, ад брадзінкоў і таптух тых, хто кінуўся быў на дармаўшчынку. Меражыў засуху і смурод, наражыў змог адалець ад атруты, выжыў у спякотлівы дні, калі яма абмялела сабют. Але ўсё гэта было пераададена, здавалася, толькі для таго, каб быць зложанымі рукамі гэтых двух зачэпных людзей і здохнуць на плаціне, на гарачым пяскоў.

— Цуд прыроды! Дзецям наопа паказаць! — зноў сказаў чалавек.

— А вы хто будзеце? — пытаўся экскаватаршчык.

— Я? Ды настаўнік...

— Я дык не тутэйшы, з Меларатару...

— Гэта, можа, з тых часоў, што ні разу на зачэпкі ў вачэрнюю не прыйшлі? Вам жа экзамен здавалі Сачыненне...

— Чаму ні разу не былі? — прыходзілі...

— Вы прыходзілі на друкарскія прыдметы, а на літаратуру...

— Мы адзін раз прыходзілі, дык вас тады не было...

— Нічога, можа, як на шым, крыху паможаж, крысамі напішаце... Кнігі чытаеце? — гаварыў настаўнік, разглядаючы сваю перапэцканую кашулю. — Вот табы было далей пакласці, то запырскалі. Але ж і рыбінку ўлавілі. Цуд прыроды, суд. Ну, дык ці чыталі праграмае?

— Так. Няма часу, не было праца...

— А вы сумеўся хлопец, бо якраз жа яго выслалі з сяброў з'ездзіць у школу на кансультацыю, на якую

ніхто не хацеў ісці.

— Дзень і ноч работа вас, ці што? Але я і ўліцаўся!

— Давайце ў вадасховішчы памыемся... — прапанаваў экскаватаршчык.

Настаўнік абшчапіў язя, які тут жа выкрутнуўся, на што настаўнік лупнуў кулаком рыбіне па лабаціне, і абшчапіўшы рыбіну, панёс яе да вадасховішча. Ззаду хлопец пазбіраў адзежу і, шырока расставіўшы рукі, нёс яе ўслед. Доўга мыліся ў чысценькай вадзе. Язь на беразе ў траве падскокнуў.

— То як рыбіну дзяліць будзем? — спытаўся настаўнік.

— Можа... яго... ну, выпусціць! — нерашуча сказаў хлопец, бо, зайшоўшы па калені ў вяду, выгледзеў мноства малявак, што пудліва кінуліся ад яго ўсунутых у вяду рук, і галава хлопца была занята экзаменам па літаратуры, хоць ніводнай кніжкі хлопец, як і таварышы, не прачытаў. «Трэба гэтаму настаўніку аддаць рыбіну, падлашчыць яго», — слізнула ў галаве ратавальная думка.

Настаўнік пырхнуў вадой, мыючы твар, і адгукнуўся, падрабляючыся пад экскаватаршчыка:

— Што ты кажаш! Ведаеш, колькі можна гарэльні пад такую закуску выпіць?

— Хлопец адчуў фальш у гэтых словах, зразумеў, што настаўнік намякае на цемрасць іхнюю, неадукаванасць, грубасць, заўсёдную п'янку. Нешта нядобрае варухнулася ў сэрэдзіне. «Чаму ён так?»

— падумалася. Зноў да рук падыйшлі малыкі. «Можа, ён адчувае, што я перад экзаменам павінен быць рахманым? І словы, сказаныя настаўнікам, і гэтыя даверліва падыйшоўшыя да рук малыкі, і кляпат жаберных шчыткоў язя, што не мог суціхнуць у траве, узрушылі хлопца. Нічога не маючы ў галаве, ён падняўся і, нібы наведзены, нібы хто яму загадаў, падняўся на адхон берага, падсунуў пад язя рукі, падхапіў яго, сышоў з адхону. Настаўнік заўзята паласкаў твар. Язь у руках кляпнуў шчытком. Апусціў рыбіну ў вяду. Язь не варушыўся, марудна выварочываўся на бок. Тады хлопец таўхануў рыбіну наперад. Язь ледзь варухнуўся. Хлопец пацягнуў за хваставы плаўнік рыбіну назад, а потым зноў таўхануў наперад... Настаўнік адняў рукі ад твару, нагнёны да вады, паглядзеў на хлопца.

— Што гэта ты... А што ж ты робіш! — усцінуўся ён ад вады як апечаны. Вымкнуў з вады з круглымі, незвычайна рапучымі вачамі, падымчаў да хлопца, расставіўшы рукі. Плэхнуўся ў вяду ўхапіць рыбіну, але язь нечакана моцна тузануўся, ажыўшы ад свежай вады, вывернуў хвастом фантан вады... і знік ў чырванаватай вадзе вадасховішча.

— Ідыёт! Даўбешка! Прыдурак! Што ты нарабіў, га? Што ты нарабіў, га? Я цябе пытаюся, — чапляўся рукамі настаўнік за рукі хлопца, як гэта звычайна робяць, каб распачаць бойку.

Але настаўнік тут жа аваладоў сабой.

— Дурань! Што ж ты нарабіў! Ну і дурань! — А хлопец сапраўды стаў у вадзе па калена з блазенскай усмешкай на твары, быццам толькі зараз уцяміў, што ж ён такое вытварыў.

— Навошта ты, га? Навошта? Такая рыбіна! — астылы ад гневу настаўнік знясілена сеў на бераг, паляпваў рукой па галаве, прыгаворваючы:

— Такая рыбіна, такая рыбіна!

Два чалавекі доўга сядзелі на беразе шырокага вадасховішча. Адзін з іх камячыў грудзачку зямлі ў рукава.

І РАДАСЦЬ, І БОЛЬ, І ТРЫВОГА

«Есць у Аркадзя Куляшова верш, можна сказаць, хрэстаматычны. «Сасна і бяроза» называецца. Гаворка ў ім ідзе аб вечнасці і несупынанасці жыцця, аб пастаяннай павязі ўсяго, што знаходзіцца на зямлі: «Трымаюць Зямлю без падзвіжнікаў тых, без мудрага троса, жывымі рукамі карэння сваіх сасна і бяроза». Ды трывожна на сэрцы ў пэста, бо ведае: «паглядваюць коса аратыя смерці, каб больш не раслі сасна і бяроза». Заклучныя радкі твора гучаць запытаннем, якое адначасова звернута да кожнага: «А што, як Зямлю нашу выпусцяць з рук сасна і бяроза?»

Нават у самым страшным сне Аркадзь Куляшоў і падумаць не мог, што радыяцыйны прысак закроне і яго родныя мясціны. Ды, на жаль, так сталася. У Касцюковіцкім раёне асобныя вёскі заражаны радыенуклідамі. Ці не самы высокі ўзровень радыяцыі ў Саматэвічах, дзе семдзесят пяць гадоў назад пэст упершыню глянуў на свет. Пройдзе некаторы час, і людзі з Саматэвіч будуць адселены, і пакуль што вёска жыве, спадзяецца на лепшае. Па-ранейшаму жыхары яе дбайна захоўваюць памяць аб сваім знакамітым земляку.

Таму з такой радасцю сустракалі яны нядаўна пісьменнікаў як беларускіх, так і прадстаўнікоў іншых народаў, якія перад гэтым прымалі ўдзел у семінары перакладчыкаў беларускай літаратуры на мовы народаў СССР і выказалі жаданне прыняць удзел у Рэспубліканскім свяце пазіі. Дарэчы кажучы, падобныя святы ў Беларусі сталі традыцыйнымі. Як звычайна, яны праводзяцца на радзіме вядомых пэстаў — Цёткі, Янкі Купалы, Якуба Коласа, Петруся Броўкі, Максіма Багдановіча...

...Невялічкая хатка ледзь не на самым беразе маленькай рачулі. Мемарыяльная дошка на сцяне нагадвае: «Тут нарадзіўся і жыў народны пэст Беларусі Аркадзь Куляшоў». Ля будыніны і сабраліся жыхары Саматэвіч на ўрачыстасць. У выкананні мясцовага фальклорнага калектыву прагучала адна з народных песень, якія так любіў пэст, і ўсе быццам адчулі тут і яго прысутнасць. Настаўнік Саматэвіцкай сярэдняй школы імя А. Куляшова, дырэктар яго музея Я. Шаройка нагадаў аб тым, як землякі захоўваюць памяць аб песняры. Мясцовы пэст М. Мельнікаў прачытаў свае вершы, у тым ліку і «Куляшоў мост». Мост гэты, якому высюціцы далі імя земляка, поруч, злучае два берагі рачулікі.

Унук А. Куляшова У. Берберэў перадаў музею двухтомнік пэста, які толькі што ў перакладзе на рускую мову выйшаў у Маскве, у выдавецтва «Художественная литература», а таксама кнігу сваёй маці В. Куляшовай «Лясному рэчу праўду раскажу...» — яе выпусціла рэспубліканскае выдавецтва «Мастацкая літаратура», дзе дачка ўспамінае аб бацьку, дзеліцца ўражаннямі аб яго творчасці.

Госці пазнаёмліліся з экспазіцыяй куляшоўскага музея, які ў будынку школы займае некалькі пакояў, пасадзілі алею маладзенькіх блакітных елачак. Пасля чаго дарога павяла ў калгас «Кранштат». Такая назва ў гаспадаркі невыпадковая, бярэ яна пачатак з аднайменнай камуны, што ўзнікла ў тутэйшых мясцінах яшчэ ў 1918 годзе. Даў жа ёй назву былі

балтыйскі матрос, які, дэмабілізаваны, усталёўваў тут новае жыццё.

Трывожна сёння і ў калгасе «Кранштат». Таксама праз некаторы час давядзецца перасяляцца. Не выпадкова, што і на ўрачыстым вечары, прысвечаным 75-годдзю з дня нараджэння А. Куляшова, які адбыўся ў мясцовым Палацы культуры, не абміналася ўвагай і чарнобыльская тэма. Ды і як жа інакш. Як падкрэсліў вядучы вечара першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Н. Гілевіч, місія пэзіі, літаратуры на зямлі — далёка не пацешлівая. Галоўная іх задача — гаварыць пра лёс чалавека. Ён жа ніколі з адных святаяў не складаецца. Нямае бывае і горкага, пра што павінна гаварыць літаратура.

Сам А. Куляшоў таксама ніколі ў сваёй творчасці не абыходзіў трагічных момантаў у мінулы гісторыі. Пра гэта і напаміналі тыя, хто выступаў на вечары — першы сакратар Касцюковіцкага райкома партыі У. Адашкевіч, народны пісьменнік Беларусі Я. Брыль, пэты П. Макэль, У. Паўлаў, В. Аколава, Г. Пашкоў, Ю. Свірка, К. Камейша, Г. Дамітрыеў, В. Зуёнак, а таксама А. Гардзіцкі, М. Кенька, сакратар Магілёўскага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў БССР І. Аношкін.

Прыязна сустрэлі прысутныя пэстаў П. Прыходзьку і А. Пісьмянкова. Яны — землякі А. Куляшова. Праўда, П. Прыходзька нарадзіўся ў суседнім Хоцімскім раёне, але сябраваў з Аркадзем Аляксандравічам. А Пісьмянкоў родам з Касцюковіччыны. Любоў да А. Куляшова, слынай і песеннай зямлі гэтай і выказвалі яны ў сваіх працуючых вершах.

На вечары гучала не толькі беларускае слова. Выступалі С. Мурадзян (Арменія), А. Пухаеў (Пэўднёвая Асеція), Н. Нарматаў (Узбекістан), П. Мытскола (Эстонія), якія прачыталі творы А. Куляшова ў перакладзе на свае мовы.

У час урачыстасці адбылася яшчэ адна сустрэча. Уласна кажучы, з гэтай «сустрэчы» пачаўся вечар. Пагасла святло ў зале, і на экране прысутныя убачылі дарагія ім краявіды, пачулі песню «Алеся», у аснову якой пакладзены верш А. Куляшова «Бывай...» — туга па першым юнацкім каханні, пранесеным праз усё жыццё, а потым з'явіўся і сам Аркадзь Аляксандравіч. Гэта дэманстравалася дакументальны фільм «Край крынічны», зняты на кінастудыі «Беларусьфільм» яшчэ ў 1972 годзе.

Вяртаючыся дахаць, пісьменнікі зазірнулі на Мсціслаўшчыну. Пастаялі ля будынка, дзе раней знаходзіўся педагагічны тэхнікум, у якім вучыўся А. Куляшоў, а потым пабывалі ў Малой Багацькаўцы — на радзіме класіка нацыянальнай літаратуры Максіма Гарэцкага, дзе ствараецца яго музей.

Так прайшло гэтае Рэспубліканскае свята пэзіі, што паяднала ў сабе і радасць, і боль, і трывогу. Прайшло, яшчэ раз нагадаўшы, наколькі ў адказе сёння ўсе мы за жыццё на зямлі, як павінны дбаць, каб сапраўды сасна і бяроза не выпусцілі яе з рук.

М. АНДРЭЙЧАНКА.

НА ЗДЫМКАХ: вечар вядзе Ніл ГІЛЕВІЧ; хлеб-соль прымае Янка БРЫЛЬ.

Фота У. КРУКА.

Уладзімір ПАУЛАУ

ХТО ПАВІНЕН ДЗЯКАВАЦЬ

— Малако ў каровы на языку, — гаворыць баба Мар'я, наліваючы ў кубкі сырадою. Ён з пенай. Такая пена называецца шумам. Калі не верыш, нагніся вухам над кубкам: пена ападае і шуміць. А ў вядры, адкуль баба цэдзіць малако ў гладышы, — суцэльны шум. Здаецца, што гэта пад ветрам шуміць трава, якую скубуць каровы.

Хлопчыкі стаяць каля стала. Позірк іх скіраваны на тое, што робіць баба. Яна налівае пузаты гліняны гладыш. Налівае ў адзін кубак, у другі. Хутка, спрытна. І хоць бы адна кропля разлілася! Навучыцца б самім гэтак. А то іншы раз, калі талерка далекавата, такіх дарог наводзіш, быццам знарок хто наліў. Пакуль мама не загадае прысунуць талерку бліжэй. Нібы сам не мог дадумацца.

Баба Мар'я вядзе сваю справу ды не забывае і гаворыць. І пра карову, і пра малако на языку ў яе, і пра іншыя мудрасці. Цікава было назіраць і за тым, як яна даіла карову. Максімку не ў навіну, вядома, а Сярожа калі тое бачыў?!

— Карова што з'есць, тое і аддаць, — гаворыць баба. Яна ўжо ўкроіла па вялікай скібцы ад духмянага пірага, які спякла сама ў печы. Ідзе і прыносіць з шахаўкі міску з тварагом. Усё ставіць на стол. Запрашае ўнука: — Залазьце за стол. Напрацаваліся, трэба вячэраць.

Напрацаваліся — гэта праўда. Сёння дзядзька Іван і Сярожаў тата каслі. Тра-

ва была пасеяна на загоне за хатай. Густая, высокая. Бацькі, відаць, паўставалі рана, бо скошана было шмат, калі сыны прыбеглі клікаць іх снедаць. Касцы былі да пояса голыя. У іх руках косы аж спявалі: жых-жах, жых-жах! Трава, унізе мокрая ад расы, клалася ў роўныя пракосы. А касцы падманташваць косы ды зноў: жых-жах, жых-жах! Люба-дарага глянуць.

Пасля снідання пайшлі на загон гуртам. Бацькі каслі, а Сярожава мама з цёткай Тамарай разбівалі пракосы. Каб хутчэй прасыхалі.

Сыны дапамагалі мацерам. Бралі па бярэню скошанай травы і растрэсвалі па пракосе. Распрануліся, асталіся ў адных трусіках. Змарыліся. Што казаць, работа нялёгкая.

У абед баба Мар'я прынесла усім бікляжку з укіслым бярозавікам. Сярожаў тата і дзядзька Іван пілі, задраўшы галовы. Квас разліваўся і бег па голых грудзях. Пасля пілі хлопчыкі, пастаўшы перад бікляжкай на калені. У іх таксама разліваўся ўкіслы бярозавік. Прахалодным струменьчыкам ён казытаў грудзі. Было слякотна і разам з тым прыемна.

І вось цяпер яны вячэраюць.

Дапілі малако. Максімка з'яў на Сярожу, а ў таго белыя вусы ад сырадою з шумам. Максімка зарагатаў, паказваючы на стрычнага брата. У сваю чаргу Сярожа паглядзеў на Максімку. І ў таго былі такія ж вусы, і Сяро-

жа зарагатаў. І ад Максімавых вусоў, і ад таго, як Максімка без дай прычыны зацекаецца. А таму, што кожны сваіх вусоў не бачыць, а з таварышавых смешна.

— Вы павячэралі, то за сталом смяцца нельга, гэта вам не цырк, — кажа баба Мар'я. — Вылазьце.

— Дзякуй, — гаворыць баба Мар'я Сярожа.

— Расці пазірк, — адказвае баба і пазірае на Максімку. — Ну, а ты чаму не дзякуеш? — пытаецца яна ў другога ўнука. — Так і будзеш расці, на лес глядзячы?

Максімка здзіўлены. Навошта дзякаваць? Яны ж з бабай у адной хаце жывуць. Гэта Сярожа нахай дзякуе, бо ён у госці прыехаў. А Максімка тут — свой.

Але баба Мар'я іншай думкі. Яна павучае хлопцаў:

— Дзякуй — тое слова, якое ўсе добрыя людзі кажуць. Вам дзякуй за дзённую працу, а мне за тое, што накарміла вас.

Уступае ў гаворку Сярожава маці:

— Вы, мама, размаўляйце з імі прасцей. Бо ці зразумеюць яны, як гэта расці на лес глядзячы.

— Чаму не зразумеюць — хлопцы вялікія. Каб людзьмі расці, а не быць таварышамі ваўкам у лесе, трэба павяжаць чужую працу, чужую ласку.

— Дзякуй, баба Мар'я, — парэшце гаворыць Максімка.

— На здароўе, унучак, — ласкава адказвае яна. — Ну, а цяпер — мыць ногі!

Крынічка

ЗАПРАЖЫЦЕ СІВЫХ КОНЕЙ

Народная песня ў апрацоўцы А. РАШЧЫНСКАГА

Запражыце сівых коней
У вазок шырокі:
Хоча ехаць верабейка
У госці да сарокі.

Як прыехаў верабейка
Ды шпорамі ляснуў.
Выскачыла сарочанька:
— Прашу, калі ласка.

Прашу, прашу, верабейка,
Мяне не цурацца,
І за стол саджае госця,
Просіць частавацца.

ГРЫБ У СЛОІКУ

Сяджу аднойчы каля свайго дома. Адпачываю. І раптам чую на вуліцы дзіцячыя галасы. Зразумеў: спрачаюцца аб чымсьці хлопчыкі.

І вось яны ўжо каля мяне. Вітаюцца са сваім настаўнікам і наперабой гавораць:

— Глядзіце, глядзіце, якая знаходка.

Узяў слоік з рук белагаловага Ванюшы і бачу: звычайны слоік ёмістасцю адзін літр, а ў сярэдзіне — грыб-баравік. І зноў з маіх рук пайшоў па руках дэпытлівых хлопчыкоў слоік з баравіком. На гэты раз яны больш уважліва разглядалі сваю знаходку, а зразумець, як баравік апынуўся там, так і не змаглі. А ён настолькі прыжыўся ў слоіку, што і выцягнуць яго было немагчыма. Тады адзін з найбольш здагадлівых, Сярожа, асцярожна разбіў слоік і вызваліў з палону баравічка.

Калі хлопчыкі супакоіліся, я раскажаў ім аб тым, як гэта ўсё-такі магло здарыцца. Аднойчы хтосьці з мясцовых жыхароў, накіроўваючыся ў лес (ён побач з вёскай), узяў з сабой слоік з вадой. Ваду выпіў, а слоік кінуў на лясную падсцілку. І трапіў ён якраз адтулінай на тое месца, дзе знаходзілася грыбніца. Праз колькі часу з грыбніцы пачаў вырастаць грыбок і паступова запоўніў слоік.

Выслухаўшы ўважліва мой расказ, хлопчыкі, задаволеныя, нібы тыя вераб'і, разляцеліся па дамах. Хтосьці з іх на хату выкрыкнуў:

— Ну і цуды іншы раз бываюць у прыродзе!

Васіль РАМАНІШКА.

Салістка.

Фота У. ВІТЧАНКІ І А. СЯНЦОВА.

ПАЦЕШКІ

КАЗА РАГАТАЯ

Ідзе каза рагатая,
Ідзе каза, ідзе,
Барадой грасе,
Малачко нясе.
Малачка хто не п'е —
Таго — бу! Забаду,
На рогі пасаджу.

КУЮ, КУЮ НОЖКУ

Кую, кую ножку,
Паеду ў дарожку,
Дарожка крывая,
Кабылка сляная.

Еду, еду, еду,
Ніяк не даеду.
Прыпрагу сароку,
Паеду далёка,
У новай кашулі,
Да майго дзядулі.

Скоранька паеду,
Каб паспець к абеду.
Дзед дасць піражочак
І сыру кусочак.

ПАЕДУ У ДАРОЖКУ

Кую, кую ножку,
Паеду ў дарожку,
За чатыры млі,
Па масла, па сыры.

Дарожка крывая,
Кабылка кульгае.
Напраўлю цялежкі,
Паеду ў арэшкі.
Стану іх я трэці,
Будуць дзеткі есці.

ПАЙШОЎ КАТОК НА ТАРЖОК

Пайшоў коток на таржок,
Купіў сабе піражок
І табачкі ражок.
Сеў на калодзе
У добрай выгодзе:
І табачкі панюхаў,
І добрых людзей паслухаў.

ЧУК-ЧУК-ЧУК

Чук-чук-чук,
Налавіў дзед шчук.
А баба — плотак
Ды назвала цётка.

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друтарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Індэкс 63854, Зак. 1248